HET OOGST- EN OFFERFEEST BIJ DEN NAGE-STAM TE BOA WAI (MIDDEN-FLORES).

DOOR G. BEKER,

Bestuurs-assistent te Laboean Badjo (West-Flores).

Met 4 afbeeldingen.

In de maand October van het jaar 1910 was ik in de gelegenheid het jaarlijksche oogst- en offerfeest bij te wonen van den vrij uitgebreiden Nage-stam in het midden van de onderafdeeling Ngada, in Midden-Flores. In deze onderafdeeling, die van Zuid-tot Noordkust reikt, Oostelijk aansluit bij de onderafdeeling Ende, en Westelijk bij de uitgebreide onderafdeeling West-Flores of Manggarai, wonen twee groote stammen, de Ngada-stam (waarnaar de onderafdeeling genoemd is) vrijwel aan den Zuidkant, en de Nage-stam in het middengedeelte en gedeeltelijk aan den Noordkant. Aan die Noordkust toch zijn ook andere groepen van kleinere stammen gevestigd. Het middengedeelte van dit stuk van Midden-Flores wordt echter geheel en onvermengd ingenomen door den Nage-stam, wier centrum weer is de kampong Boa Wai, waar sinds menschenheugenis hun wereldlijk hoofd woont.

Dit oogst- en offerfeest pleegt te vallen in de maand die zij *Gèki* noemen, de feestmaand vóór de nieuwe rijstaanplant; ongeveer overeenkomend met onze maand October. Deze feestmaand volgt op de jachtmaand, die zij *Ngòfoe* noemen, welke in Augustus begint en in September eindigt, en waarbij de op Flores talloos aanwezige herten en wilde varkens het moeten ontgelden. Het oogst- en offerfeest in October zou dus zoowel «Dankdag» voor den reeds eenige maanden afgelopen ouden padi- en djagoeng-oogst mogen heeten, als «Biddag» voor den komenden nieuwen oogst. Dat daarbij de geesten der voorvaderen allereerst aangeroepen en gespijzgd worden, spreekt van zelf.

Elk Nage-dorp is naar eenzelfde plan gebouwd; om een groot langwerpig en rechthoekig dorpsplein zijn in ééne omlopende rij de huizen der dorpelingen gebouwd. In het midden van het

dorpsplein verheft zich een laag, meest cirkelvormig en door steenen omgeven platform, waarbinnen een houten paal staat, de offerpaal voor dorps-feestelijkheden. Aan de beide korte zijden van dezen rechthoek van het plein is eenerzijds een mannen-bedehuis, anderzijds een bivak voor vreemdelingen aangebracht.

Bij kampong Boa Wai, de hoofd-kampong van den geheelen Nage-stam, is het aantal huizen niet veel grooter dan bij een gewone Nage-kampong; een 20-tal huizen ongeveer, die hoofdzakelijk de twee lange kanten van het rechthoekig dorpsplein omgeven. Het grootste deel dezer huizen zijn echter eigendom van het dorpshoofd, of staan tot hem in betrekking; o.a. wonen daar zijne bijvrouwen, terwijl alleen zijn eerste vrouw met hem-zelfen in het grootste huis samenwoont.

In het midden van het dorpsplein dezer hoofd-kampong nu, is het platform van steenen het graf van den stamvader van den Nage-stam, Dooy. Om dit graf van den stamvader spelen zich de feestelijkheden van het oogst- en offerfeest af; waartoe behalve de eigen dorpsbewoners, ook tal van andere mannen en vrouwen van heinde en ver zijn samengestroomd. De offerdieren bij dit groote feest zijn enkel karbouwen, tot bij de twintig in getal, die achtereenvolgens op plechtige wijze gedood moeten worden. Wat daarnevens door de samengestroomde menigte als vleesch wordt genuttigd, is o. a. hondenvleesch; de geliefde huiselijke vleeschspijs van vele stammen op Flores.

Om de feestelijkheden binnen een bepaalden kring te houden, en te beletten dat de karbouwen, welke min of meer in vrijheid gedood zullen worden, de huizen binnenrennen of toeschouwers omver kunnen loopen, is op het dorpsplein voor de huizen een $\pm$ 3 Meter hooge bamboe-heining aangebracht. Daar de huizen zelve een eind uit den grond zijn opgebouwd op palen, en groote voorgalerijen bezitten, worden deze tot een soort tribunes bij het feest, vooral voor de ouderen van dagen en kinderen; terwijl de deelnemers en deelneemsters aan het plechtige dooden der karbouwen hun plaats zullen vinden aan de binnenzijde van de bamboe-heining.

De feestelijkheden beginnen den eersten dag bij het ondergaan der zon. De duizenden toeschouwers, toeschouwsters en deelnemers zijn hier dan reeds vereenigd, gekomen van alle kanten.

De hadat- en landschapshoofden (men zou ze ook de geestelijke en wereldlijke hoofden kunnen noemen) komen achter elkander

door een opening in de bamboeheining op het plein; Rogo Wono, het grootste hadat-hoofd voorop. Hij staat afgebeeld midden op de foto 1, heeft een parang in de rechterhand, twee armbanden van ivoor om de polsen, een krans van schelpen aan een gouden band verbonden om den hals en een pluim van veeren in den hoofddoek op het hoofd. Zijn vrouw, die bij de plechtigheden een bepaalde rol zal vervullen, staat vlak achter hem; terwijl de aanzienlijke man naast hem zijn jongere broeder Rogo Noli is, het landschapshoofd. Deze is beter met het aardsche slijk bedeed, dan zijn geestelijke broeder. Al zijne sieraden zijn van goud van engelsche ponden (sovereigns) vervaardigd. De groote keten om zijn hals en die tot bijna den grond reikt, is voor deze feestelijkheid speciaal gemaakt van 90 goudstukjes. In de slendang om zijne lendenen zijn nog 50 goudstukjes ingewerkt. Het schip op zijn hoofd, dat ook van goud is, en 7 masten telt, stelt het schip voor, waarmede Dooy, de stamvader, gered werd, toen hij door den zondvloed was afgedreven. Wat meer ter zijde, aan den rechterkant der reeds genoemde vrouw van Rogo Wono, staat de vrouw (n.l. de voornaamste vrouw) van het landschapshoofd Rogo Noli, met een kind op den arm; hoewel rijker gekleed dan de andere vrouw, mag zij bij de plechtigheden geen rol vervullen, en staat dan ook op de foto een eindje ter zijde.

Om echter tot den aanvang van het feest terug te keeren: Rogo Wono, het eerst binnen komende op het dorpsplein, heeft een poesaka-geweer, een familiestuk, bij zich. Nu roept hij de geesten van alle afgestorvenen aan: waar zij zich ook mogen bevinden, in de lucht, in het gebergte, in holen of spelonken, en noodigt hen uit voor het feest, dat morgen zal beginnen. Tevens geeft hij te kennen, dat alle familie-stukken in de kampong verzameld zijn.

Na deze oproeping schiet Rogo Wono zijn geweer af, en gaat dansende naar het graf van Dooy op het midden van het plein; de anderen volgen hem al dansende op den voet, tot zij een kring om het bedoelde graf hebben gemaakt.

De volgelingen van Rogo Wono hebben ook wapens bij zich; en wel geweren, die met den tromp omlaag; lanzen, die met de punt naar beneden; en klewangs, die met het scherp naar achteren worden gedragen.

Wanneer men eenige malen rondom het graf heeft gedanst, roept Rogo Wono nogmaals de geesten op, en noodigt hen uit

den volgenden morgen te komen eten. Daarna gaan de hoofden, achter elkander dansende, terug achter de omheining.

Hiermede is de eerste dag afgeloopen. Dien nacht wordt er niet gegeten, maar moet er worden gevast; alleen worden er voor den volgenden morgen honden geslacht.

Den volgenden dag bij het opkomen der zon wordt eerst herhaald, hetgeen op den vorigen avond heeft plaats gehad. De geesten worden nu echter niet opgeroepen, maar toegesproken; daar verwacht wordt, dat de geesten allen aan den oproep hebben gehoor gegeven. Na den dans om het graf gaan de voor naamste hoofden, circa 8 in getal, op het graf zitten, terwijl de mindere hoofden er in een kring omheen plaats nemen. Daarna wordt rijst en hondenvleesch en het noodige servies aangedragen. De vrouw van Rogo Wono dient nu het eten op, op schotels en borden, en plaatst het naast de hoofden op de steenen van het graf. Ook de andere hoofden worden door haar bediend. Deze vrouw is toch het eenige vrouwelijke wezen, dat aan de plechtigheid-zelve deelneemt met een bepaalde functie.

Wanneer een ieder is voorzien, worden de geesten verzocht zich te goed te doen. Hiervoor wordt hun ongeveer een half uur tijd gelaten, waarna de hoofden en de rondom het graf zittenden beginnen te eten.

Is het eten afgeloopen, dan wordt er nog een dans rondom het graf gedaan en gaat men terug weer achter de omheining.

Nu wordt de eerste karbouw voorgebracht en door een $\pm$ 30 M. lang dik touw gebonden aan de offerpaal op het graf van Dooy, terwijl hij door een dun touw, dat door de omheining gaat, voorloopig nader wordt vastgehouden. De karbouw kan dus wel een cirkel beschrijven om de offerpaal heen, maar niet ontsnappen; het tweede touw is uitsluitend aangebracht, om het dier zoolang op de plaats te houden, tot de eigenlijke plechtigheid begint. Deze eerste karbouw is een geschenk van het geestelijke hoofd, Rogo Wono.

De feestvierenden stellen zich nu aan beide zijden in twee gelederen langs de omheining van binnen op; de evenals den vorigen dag gewapende mannen in het voorste, de vrouwen in het achterste gelid. Nu treedt Rogo Wono naar voren, houdt een lange toespraak tot de geesten, waarin hij voornamelijk verzoekt het volk voor ziekten en misoogst te sparen, en werpt ten slotte een kippenei naar den karbouw. Vervolgens tracht men den

1. Het hadat-hoofd (middenin) en het landschaps-hoofd (rechts) van den Nage-stam, te Boa Wai (Midden-Flores).

2. Het dansende tergen van den karbouw in 't midden van den kring, bij het oogstfeest.

3. De feestdans om den te offeren karbouw bij den Nage-stam, te Boa Wai.

4. Het eerste offerdier van de 18 karbouwen, bij het oogstfeest te Boa Wai (Midden-Flores).

karbouw woedend te maken door eenige losse schoten en door hem bamboepijltjes in de huid te werpen. De karbouw wordt dan van het dunne tweede touw losgemaakt, en nu gaat men van beide zijden zingende en dansende op het dier af, dat zich binnen een ruimen cirkel om de offerpaal kan bewegen. Komt de karbouw te dichtbij, dan zorgt men zich te dekken, want de lanzen moeten in den aanvang met de punt naar beneden blijven, en de parang's met het scherp naar achteren.

Zoo wordt de karbouw eerst getergd onder een zingend en tandakkend dansen van mannen en vrouwen, wat men op foto 2 en 3 duidelijk kan zien; den achtergrond van beide foto's vormt de half in nevelen gehulde vulkaan Keo, aan welks zuidwestelijken voet de op circa 600 M. gelegen kampong Boa Wai ligt. Maar daarna wordt het dier met lansen en aangepunte bamboes gestoken, tot het niet meer kan; pas daarna wordt het met een parang afgemaakt.

Nu is de 2e karbouw aan de beurt. Deze is van het landschaps-hoofd Rogo NOLI, en wordt op dezelfde manier eerst dol gemaakt en dan doodgemaakt als de eerste. En zoo ging het bij deze gelegenheid door, totdat er 18 karbouwen waren gedood; waarvoor 1½ dag noodig bleken.

Bij den éérsten karbouw zongen en dansten daarbij alleen de voornaamste mannen met hunne vrouwen; maar bij de andere karbouwen het hoofd, met zijne onderhebbende mannen en vrouwen.

Alle gedoode karbouwen bleven liggen tot de laatste was geslacht; zoodat de eerste reeds begonnen te ruiken. Is de laatste gedood, dan worden ze alle verdeeld. Ze worden niet gevild, doch de haren worden er slechts afgebrand. Dan eerst begint de groote smulpartij, die echter niet alleen uit karbouwenvleesch bestaat; want een ieder brengt mee, wat hij missen kan, als vooral honden, dan ook varkens, geiten, kippen, rijst en bovendien als geschenken kain's en sieraden. Deze laatste feestgaven dienen toch weer voornamelijk om hen, die een karbouw hebben gegeven, eenigszins schadeloos te stellen.

Ten slotte wordt als bijzonderheid meegedeeld, dat de eerste der geslachte karbouwen horens had, waarvan de punten 2.40 M. van elkander waren verwijderd; zooals men dit pracht-exemplaar, dat ook op foto 1 reeds voorkomt, afzonderlijk kan zien op foto 4.